

De groene anti-climax in Duitsland

Posted on 23 juni 2021 by René Cuperus

Het is van korte duur geweest: de idee van een Groene Revolutie in Duitsland. Even leek het erop dat Angela Merkel afgelost zou gaan worden door de Groene bondskanselier Annalena Baerbock.

Spectaculaire peilingen in Duitsland wezen daarop. Voor het eerst in de Duitse politieke geschiedenis namen de Groenen de leiding in sommige verkiezingspolls. Dat was vooral toen er bij de grote concurrent CDU/CSU leiderschapsproblemen waren rondom hun kanselierskandidaat Armin Laschet.

Verrassend grote zege van de CDU

Inmiddels beleven we een groene anti-climax. Keerpunt waren de regionale verkiezingen op 6 juni in de Oost-Duitse deelstaat Saksen-Anhalt. Daar zette de CDU van Armin Laschet alle opiniepeilers te kijk.

Die verkiezingen werden niet de voorspelde nek-aan-nek race tussen CDU en *Alternative für Deutschland* (AfD), maar liepen uit op een verrassend grote zege van de CDU, en een domper voor de Groenen.

Die kwamen, zoals gebruikelijk in Oost-Duitse *Bundesländer*, weer niet voorbij de 10%. Geen Baerbock-effect. Geen begin van een groene revolutie.

Frisse onkreukbaarheid is aangetast

Waarom die Groene anti-climax? Veel heeft het er mee te maken, dat het nieuwe van de enorme opmars van de Groenen er wel af is.

Het beeld was gevestigd dat de Groenen zich heel professioneel en eendrachtig hadden klaargestoomd voor de macht. Zij hadden afgerekend met de interne richtingenstrijd en hun wilde haren verloren. Zij waren klaar voor regeringsovername van de uitgebluste Grote Coalitie van Angela Merkel. In dat beeld zijn de laatste tijd wel wat krassen gekomen.

Zo waren er problemen met niet-opgegeven neveninkomsten van kanselierskandidaat Baerbock (een royaal uitgevallen Kerstgratificatie en een coronabonus) en wat oneffenheden in de door haar geschetste levensloop. Allemaal klein bier, maar het heeft de frisse onkreukbaarheid van de nieuwe kandidaat wel wat aangetast.

Wapenleveranties aan Oekraïne?

Dan was er ook nog de Oekraïne-reis van de tweede man van de Groenen, Robert Habeck. Op zich een interessante politicus – type hardop filosoferende denker. Een verademing ten opzichte van de beeldvormings- en campagnepolitiek die in Nederland dominant is geworden.

Zo hebben de Groenen ook nog de moedige Cem Özdemir warm lopen, die zich durft te keren tegen ‘de lange arm’ van Erdogan in de Duitse politiek en hard is tegen Rusland en China.

Maar goed, die Oekraïne-reis van Habeck oogstte in plaats van buitenlandpolitieke geloofwaardigheid een conflict in zijn partij over mogelijke wapenleveranties aan Oekraïne. Onhandig voor een partij die aan wereldpolitiek zegt te willen doen.

Roep om verandering

En er waren dus die verkiezingen in Saksen-Anhalt. Werden daar de Groenen

gewogen, maar nog te licht bevonden voor echte regeringsdominantie in Duitsland?

Onmiskenbaar hebben de Groenen nog altijd de wind mee. Peilingbureaus peilen in Duitsland een nauwelijks eerder vertoonde roep om verandering. *Lust auf Wandel*, noemen de Duitsers dat op zijn Duits.

De Groenen zijn bij uitstek de belichaming van die verandering. Qua generationele verjonging, qua thematiek (klimaat en digitalisering van het digitaal achterlopende Duitsland) en qua oppositionele energie voorbij het eindeloze Tijdperk Merkel.

Verandering of continuïteit?

Toch is de vraag hoeveel van die veranderingsenergie de Groenen werkelijk zullen kunnen incasseren. Wil de Duitser werkelijk verandering op alle fronten? Een maatschappelijke transformatie uitgevoerd door tamelijk onervaren, letterlijk-groene bestuurders?

Of schrikt de gemiddelde Duitser – conform het naoorlogs adagium *Keine Experimente* – halverwege terug, zoals in Saksen-Anhalt? En geeft hij/zij de stem aan wat bekend en vertrouwd is, aan de continuïteit van de Duitse volkspartijen, CDU/CSU en in mindere mate SPD.

In welke mate worden de Groenen in staat geacht de gewenste verandering van Duitsland in redelijke banen te leiden, of wantrouwt men toch het proces van politieke ontradicatisering dat de Groenen hebben ondergaan?

Kloof tussen ideaal en praktijk

Dit zijn precies het soort vragen dat ook tijdschrift *Der Spiegel* zichzelf gesteld heeft in zijn themanummer van 25 mei over de Duitse Groenen, met als veelzeggende titel: *Willkommen in der Wirklichkeit. Zwischen Macht und Moral: Was bleibt von den grünen Idealen?*

Der Spiegel stelt vast dat er bij de Groenen, meer dan bij andere partijen, een kloof bestaat tussen ideaal en praktijk. Juist bij de Groenen is de afstand tussen de 'hohen Anspruch immer auf der Seite der Guten zu stehen und nicht weniger als die Welt zu retten' en de compromissen van de politieke werkelijkheid een pijnlijke affaire, die de partijleiding en de Groene achterban steeds verdeelt, maar ook

vervreemding oproept bij de gemiddelde kiezer.

Annalena Bearbock als nieuwe Mozes

Wat de Groenen het meest achtervolgt, is het imago een '*Verbotspartei*' te zijn. In eerdere verkiezingscampagnes golden de Groenen als de *Veggie*-partij die vlees eten zou willen verbieden in het land van *currywurst* en *Schweinehaxe*. Ook nu proberen de tegenstanders de Groenen in de hoek van een anti-burgerlijke verbodspartij te duwen.

Zo was er een omstreden advertentiecampagne waarin we Annalena Bearbock paginagroot afgebeeld zien als Mozes met de tafelen van de Tien Geboden in de arm. Daarop geboden als: 'Gij zult niet meer vliegen' en 'Gij zult geen benzineauto meer rijden'. En dit alles onder de titel: *Wir brauchen keine Staatsreligion. Die Verbote der Grünen lähmen unser Land*.

Wel klimaatbeleid maar met rust, reinheid en regelmaat

De advertentiecampagne is van een conservatieve werkgeverslobbygroep die zich beijvert voor de *Neue Soziale Marktwirtschaft* (insm.de). Ze mag dan over de top zijn, duidelijk is dat het imago van de verbodspartij de Groenen in het hart treft.

Immers, hoe alarmistisch klimaatbeleid te voeren zonder dwang en drang? Hoe te balanceren tussen de Groene achterban, opgejaagd door de revolutionaire jonge generatie van *Fridays for Future*, en de gemiddelde Duitser die wel klimaatpolitiek wil, maar dan wel met rust, reinheid en regelmaat?

Gevoelsgroenen versus hardcore-Groenen

Hier ligt de grootste uitdaging voor de Groenen. *Der Spiegel* analyseert sterk hoe de Groenen ingeklemd zitten tussen twee beloften. Aan de ene kant zijn er, zoals zij dat noemen, de 'Gevoelsgroenen' (*Gefühlsgrünen*). Aan hen wordt de belofte gedaan: 'Ihr könnt mit uns die Welt retten, ohne das ihr dafür euer Leben total umstellen müsst'.

Daartegenover staat het verhaal aan de eigen Groene achterban en de groene

duurzaamheidsindustrie: 'Ihr könnt mit uns die Welt retten, und dafür werden wir Deutschland und Europa völlig umkrempeln (= ondersteboven gooien)'.

Kopschuw

Het zijn deze twee tegenstelde verwachtingen van Groene veranderingspolitiek die burgers wantrouwig en kopschuw maken. Men tast in het duister over de mate, de snelheid, het fanatisme en de impact van de klimaat-transformatie die de Groenen uiteindelijk voorstaan.

Hierdoor schrikken veel kiezers er uiteindelijk voor terug om de Groenen de leidende kracht van Duitsland te maken. Liever de Groenen als ecologische junior-partner dan de Groenen aan de knoppen van een totale duurzame transformatie.

Gematigde Groenen hebben het meeste succes

Het geval wil dat de Groenen het meest succesvol zijn als ze gematigd zijn. Daar waar ze in deelstaten regeren en water bij de wijn hebben gedaan, dat wil zeggen: een compromis hebben gesloten met de werkelijkheid, worden ze hogelijk gewaardeerd en opnieuw herkozen.

Zie de populaire groene minister-president Winfried Kretschmann in Baden-Württemberg. Die zocht in plaats van een confrontatiepolitiek met de auto-industrie voor een duurzaam compromis. Of zie hoe de groene verkeersminister in Hessen, Tarek Al-Wazir, behoedzaam opereert rondom *Flughafen Frankfurt*.

Vrees voor fanatisme

Mensen zijn overtuigd van het belang van klimaatpolitiek, maar vrezen een al te fanatieke Groene partij. '*Viele Bürgerinnen und Bürger, so scheint es, wollen die Partei gar nicht so grün haben*'. Duurzaamheid mag dan mainstream zijn geworden en de politieke agenda aanvoeren, voor veel burgers is klimaatpolitiek met grote onzekerheid omgeven.

Wat betekenen die expert-debatten over CO2 en internationale verdragen voor mijn persoonlijk leven? Bekommeren die klimaat-hoogopgeleiden die zo vurig de wereld willen redden zich wel om mensen met minder sociaal, financieel en cultureel kapitaal?

Écologie punitive

Die grootstedelijke millennials die per laptop en spreadsheet de agrarische sector denken te kunnen afschaffen, hebben die enige empathie voor de getroffen en gevolgen? Wat te doen met verbodspartijen die rücksichtslos, zonder draagvlak en maatvoering, opereren en een *écologie punitive* aan burgers opleggen, naar een fraai begrip dat [Kleis Jager](#) ons vanuit Frankrijk heeft aangereikt?

De groene duurzaamheidsbeweging zet gevestigde vervuilende belangen als Shell met enig recht onder druk, maar hoe realistisch, democratisch, gematigd is de transformatie die zij voorstaat? Daarin worden de Groenen, terecht vrees ik, niet geheel vertrouwd.

CDU/CSU waarschijnlijk weer grootste

Zij verabsoluteren het klimaat als alfa en omega van politiek en samenleven en in teveel alarmistische groene debatten klinken anti-democratische tendensen door.

Dit alles heeft er in Duitsland toe geleid dat burgers lijken terug te schrikken van een Groene Revolutie onder Groene leiding. Zoals het zich nu laat aanzien, wordt hoogstwaarschijnlijk CDU/CSU weer veruit de grootste partij, en Armin Laschet de opvolger van Angela Merkel in het *Bundeskanzleramt* in Berlijn.

‘Paarse stemming’ mogelijk

Maar pas op. Toch een slag om de arm. Er zijn nog altijd andere scenario's mogelijk. CDU/CSU zal als grootste partij uit de bus komen, maar, afhankelijk van de wiskunde van de uitslagen, zijn ook regeringscoalities mogelijk zonder die partij.

Het zou kunnen zijn dat er een 'Paarse stemming' in Duitsland ontstaat. Daar is nog niet zoveel van te zien, maar dit valt niet uit te sluiten. Zoals er in de Nederlandse politiek een sterke hunkering ontstond om de (destijds) eeuwige machts- en regeringspartij CDA eens uit de macht te houden, zo zou een soortgelijk sentiment ook in Duitsland kunnen opstaan.

Dan zou er toch een kleine revolutie in Duitsland uitbreken. Alsnog een groene bondskanselier als aanvoerder van een 'Stoplicht-coalitie' (Groenen-SPD-FDP) of een Linkse coalitie van Groenen, SPD en die Linke. Maar hoe groen die revolutie dan

precies zal zijn, valt nog te bezien.

Wynia's Week houdt niet alleen een scherp oog op Nederland, maar ook op de buurlanden, zoals in bovenstaande bijdrage van René Cuperus over de aanstaande Duitse verkiezingen. Steunt u deze onafhankelijke berichtgeving? Doneren aan Wynia's Week kan [HIER](#).